

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І
МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ

Кваліфікаційна робота: творчий проєкт з пояснювальною
запискою на тему: «Втілення побутової обрядовості поліського
регіону через призму хореографічної постановки «Поліське
розмаїття»

*Виконав: студент II курсу
групи МХР-31-22*

спеціальність 024 Хореографія

*Морозов Владислав
Володимирович*

Науковий керівник:

*кандидат мистецтвознавства,
доцент Нечитайло В. С.*

Актуальність роботи

На сьогоднішній день спостерігається серйозний дефіцит інтересу сучасного покоління до власної історії, мистецтва та культурної спадщини свого регіону. Працюючи зі своїми учнями, можна прослідкувати, що багато з них навіть не усвідомлюють всю глибину та красу української культури, зокрема у сфері хореографічного мистецтва. Поліський танець сьогодні представляє собою складний синтез обрядових традицій, декоративно-прикладного мистецтва, музики, пісень та побуту українського народу. Поєднання всіх цих аспектів унікально відображає суть мистецтва танцю в цьому регіоні, і важливою метою є його збереження та передача майбутнім поколінням.

Завдяки видатним балетмейстерам, диригентам, хормейстерам та вченим, які займалися вивченням культури Полісся, ми маємо можливість насолоджуватись багатою культурною спадщиною цього регіону. У сучасний час, важливим завданням є проведення досліджень та збереження накопичених знань, щоб забезпечити подальший розвиток та популяризацію культури Полісся.

Мета дослідження полягає у глибокому вивченні джерел, пов'язаних із історичним, етнографічним і культурно-мистецьким розвитком Поліського краю, а також у розгляді сучасного стану хореографічного мистецтва у Житомирському Поліссі.

Завдання творчого проєкту:

- проаналізувати стан народного танцювального мистецтва Полісся, зосередивши увагу на Житомирському Поліссі;
- виявити та розглянути перспективи розвитку хореографічного мистецтва регіону;
- охарактеризувати обрядово-побутові дійства в хореографічних композиціях професійних та аматорських колективах Житомирщини;
- дослідити особливості традиційного вбрання поліського регіону.

Практичне значення

Полягає в можливості використання матеріалів дослідження під час проведення лекцій у спеціалізованих мистецьких закладах, вищих навчальних закладах, а також в теоретичних розробках, пов'язаних з цією тематикою.

Об'єктом роботи є процес розвитку хореографічного мистецтва України.

Предметом дослідження є обрядовість в Поліському регіоні.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше було проведено глибокий аналіз впливу традицій, музики, особливостей географічних умов Полісся, народних костюмів, обрядів, орнаментики, способу ведення побуту і домашнього господарства на формування та розвиток поліського хореографічного мистецтва. Також було визначено розвиток хореографічного мистецтва у Житомирському Поліссі.

Апробація творчого проєкту. Наукові та практичні результати роботи доповідались і обговорювалися на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі» (Київ 1-2 червня 2023 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження відображені і викладені у 1 одноосібній публікації автора «Становлення та особливості хореографічного мистецтва Полісся».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІСЬКОГО КРАЮ

- Історико-етнографічне районування та побутова обрядовість Полісся.
- Характерні особливості костюму поліщуків.
- Основні риси традиційного танцювального мистецтва Житомирського Полісся.
- Хореографічні колективи Житомирщини, та їх внесок в танцювальну культуру України.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

З аналізу стану народного танцювального мистецтва в Поліссі, зокрема на Житомирському Поліссі, видно, що цей регіон має багатий танцювальний спадок. Традиційні танці відображають культурні особливості та історію місцевого населення. Збереження та передача цих танцювальних форм є важливим елементом культурної спадщини Полісся.

Перспективи розвитку хореографічного мистецтва в Поліссі визначаються можливістю поєднання традиційних елементів з інноваціями. Використання сучасних технологій, співпраця з іншими мистецькими галузями та активна участь молоді в збереженні і розвитку традицій можуть допомогти створити сучасні, але водночас вірні корінням танцювальні постанови.

У хореографічних композиціях колективів Житомирщини відзначаються вірна репрезентація обрядових та побутових дійств. Танці відображають не лише естетичний аспект, але й глибокий зміст обрядів і традицій, пов'язаних з життям населення регіону.

Традиційне вбрання Житомирського Полісся, відзначається унікальністю та розмаїттям. Воно віддзеркалює не лише елементи мистецтва, а й природні та культурні особливості регіону. Вивчення та збереження традиційного вбрання важливе для збереження національної ідентичності.

A group of approximately ten women, dressed in traditional Ukrainian folk costumes, are dancing in a circle in a grassy field. The costumes feature long, flowing skirts and blouses with intricate patterns and colors, including shades of red, blue, and white. The women are holding hands, and their movements are graceful and synchronized. The background shows a rural landscape with rolling hills and a small building with a steeple in the distance. The overall atmosphere is peaceful and cultural.

РОЗДІЛ 2. ХУДОЖНЬО-АНАЛІТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ТВОРЧОГО ЗАДУМУ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ПОСТАНОВКИ
«ПОЛІСЬКЕ РОЗМАЇТТЯ»

Обґрунтування вибору теми

Мальовничий та казковий світ Поліського краю описано у творі Лесі Українки «Лісова пісня». Прочитавши твори Ю. Словацького, Ю. Крашевського та О. Купріна, в яких вони чудово зображували природу Полісся, його традиційну матеріальну культуру, колорит місцевих легенд та оповідок, продивившись відеоматеріали постановок танців Поліського краю у виконанні професійних та аматорських колективів («Прилучаночка», «Краплина Полісся», «Русава» та ін.), я надихнувся на створення власної постановки. Найбільше мене вразили танцювальні номери у виконанні Поліського академічного ансамблю пісні і танцю «Льонок».

1. Збереження традицій: Хореографічна постановка "Поліське розмаїття" висвітлює важливість збереження і передачі традицій від покоління до покоління. Це дозволяє глядачам побачити красу і унікальність поліської культури.
2. Об'єднання різноманіття: Поліське село служить символом різноманітності, де різні люди живуть разом у гармонії. Хореографія відображає спільність та взаємозв'язок між різними етнічними, віковими та соціальними групами.
3. Вираження емоцій та радості: Хореографічна постановка відкриває перед глядачем радісні моменти життя села – святкування традиційних свят, весілля, різні розваги та спільні події. Танці та рухи виражають емоції та щирі почуття героїв.
4. Інтерактивність з глядачами: Через використання традиційних обрядів та ритуалів, хореографія залучає глядачів до участі у виставі. Це створює враження взаємодії і спільності, що підкреслює важливість спільноти.
5. Заохочення гордості за своє коріння: Постановка підкреслює красу і унікальність поліської культури, спонукаючи героїв та глядачів до гордості за свої коріння та спадщину.

«Поліське розмаїття» – це не лише танці та рухи, але й великий культурний захід, який вкладається в збереження та висвітлення різноманіття національної спадщини.

Лібрето

A group of people in traditional Polish folk costumes are dancing in a field. The costumes are colorful and feature intricate patterns. The background is a dark, wooded area.

Дія відбувається на просторі поліського села, де кожен елемент навколишнього середовища є частиною культурної спадщини. Головні персонажі – мешканці села, представники різних поколінь, які в черговий раз об'єднуються для відзначення своєї традиційної культури. Вони виражають своє покликання через танці, рухи та взаємодію з навколишнім середовищем.

У постановці використовуються яскраві костюми, які відображають традиційний орнамент поліського регіону. Рухи та танці створюють гармонійну композицію, що виражає багатство кольорів та настроїв поліського життя.

Завершальна сцена може відобразити об'єднання всіх персонажів у великий та щасливий колективний танець, що символізує силу спільноти та гордість за своє неповторне поліське розмаїття.

В хореографічній сюїті відтворені танці: «Ой-ра», «Поліський тропак», «Поліські притупи».

Характеристика дійових осіб

Дійові особи хореографічної постановки «Поліське розмаїття» представляють собою мешканців поліського села, що вражають глядачів своєю енергією, виразністю та глибоким зв'язком з традиціями. Вони є сільськими жителями з різними ролями та соціальними статусами, які об'єднуються в єдину спільноту під час різних подій та свят.

Усі ці дійові особи разом створюють живописний образ поліського села, демонструючи різноманіття, єдність та важливість спільності у вивченні та передачі своєї культурної спадщини через хореографію.

Ідейно-тематичний аналіз

- **Тема** - розповідь про життя, побут, танцювальну культуру Поліського краю.
- **Ідея** - збереження кращих народних надбань хореографічного мистецтва Полісся.
- **Надзавдання** - засобами хореографічного мистецтва примножувати красу побутово-звичаєвих дійств українського народу.

- Вид - Український народно-сценічний танець

- Форма - Хореографічна сюїта

- Жанр – Побутовий

Музичний матеріал

Інструментальна музика Полісся відображає естетичні та культурні особливості цього регіону, враховуючи його природні умови, традиції та історію. Вона може бути як веселою та жвавою, так і душевно глибокою, виражаючи різні аспекти життя та духовності людей, що мешкають в Поліссі.

У першому епізоді «Ой-ра» використовується музика Державного Академічного Волинського народного хору, колективу, який виконує музику, базовану на традиційних українських народних інструментах. Цей оркестр, як правило, включає в себе широкий асортимент інструментів, представляючи різноманітні регіональні традиції та стилі української музики. Музика оркестру охоплює широкий спектр жанрів, включаючи традиційні народні пісні, танці, сюїти, а також сучасні аранжування та композиції на традиційну тематику. Ця мелодія намагається передати глибокі почуття та традиційні емоційні відтінки цієї музичної спадщини.

У другому епізоді «Поліський тропак» використовується музика з народного ансамблю танцю «Ніжин». Данна мелодія має характерний ритм і темп, який відображає традиції та ритми Поліського регіону. У ній використовуються традиційні українські народні інструменти, такі як скрипка, бандура, гармоніка, ліра та інші, які є характерними для «Поліського тропака». Тропаки та інші народні мелодії відіграють важливу роль у вираженні культурної та музичної ідентичності різних регіонів України, і вони продовжують бути важливою частиною музичного надбання країни.

У заключному епізоді «Поліські притупи» використовується музика з зразкового дитячого вокально-хореографічного ансамблю «Веселі Черевички» - «Притупи».

КОСТЮМИ ВИКОНАВЦІВ

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи: творчого проекту з пояснювальною запискою подано ідейно-тематичний аналіз, досліджено основну тему та ідею хореографічної постановки «Поліське розмаїття».

Подано лібрето твору, в якому успішно висвітлюється різноманіття та багатство культури Полісся. Елементи лібрето дозволяють виразно показати традиції та обряди Поліського регіону, інтегруючи їх у сценічний контекст хореографії. Враховуючи усі аспекти, можна зробити висновок щодо того, наскільки успішно "Поліське розмаїття" втілює свою тему та вдало передає культурну спадщину Полісся через хореографічний виклад.

Також у даному розділі чітко визначено форму, жанр та стиль твору: хореографічна постановка створена у побутовому жанрі, за видом є українським народним танцем, за формою є хореографічною сюїтою, у яку входять регіональні хореографічні постановки Поліського краю: «Ой-ра», «Поліський тропак» та «Поліські притупи».

Надано детальний сценарно-композиційний план, що включає всі аспекти кожного хореографічного епізоду, з подробицями щодо назви, складу виконавців, освітлення, реквізиту та музичного супроводу. Детально описано характеристику всіх учасників хореографічної постановки.

В цьому розділі представлено зведену характеристику музичного супроводу для кожного епізоду творчого проекту, включаючи коротку інформацію про походження та назву музичної композиції, автора та виконавця. Відбір музичного матеріалу відповідає темі та характеру хореографічної постановки «Поліське розмаїття».

Одяг для учасників базується на традиційному вбранні поліщуків, але його дизайн відтінений у відповідності до сценічних потреб та стильового концепту танцювальної постановки.

Висновки

Під час підготовки та написання кваліфікаційної роботи: творчого проєкту з пояснювальною запискою «Втілення побутової обрядовості поліського регіону через призму хореографічної постановки «Поліське розмаїття» було досліджено та проаналізовано чималу кількість джерел: літературних, наукових, інформаційних та відеоматеріалів, робота демонструє глибоке знання та ретельне вивчення побутової обрядовості поліського регіону, виявлена висока кваліфікація в області етнографії та танцювального мистецтва.

У першому розділі успішно розглянуто історико-етнографічне районування Поліського краю, надаючи глибоке розуміння культурних та історичних аспектів регіону, детально проаналізовано побутову обрядовість, та розкрито унікальні традиції та звичаї Полісся, які є важливими для розуміння контексту хореографічної постановки. Детально вивчено та описано характерні особливості костюму поліщуків, надано повну та різнобічну інформацію, яка служить важливим фундаментом для подальшого розуміння елементів костюмів у хореографічній постановці. У розділі вдалим чином висвітлено та систематизовано основні риси традиційного танцювального мистецтва в Житомирському Поліссі, розкрито унікальні елементи танцю, що формують характер і стиль танцювального мистецтва регіону. Детально проаналізовано роль хореографічних колективів Житомирщини у розвитку танцювальної культури України, відзначено внесок цих колективів у збереження традицій та популяризацію хореографічного мистецтва. Перший розділ представляє комплексний погляд на історію, етнографію, танцювальне мистецтво та роль хореографічних колективів Поліському регіону. Вдалим чином поєднано теоретичний та практичний підхід, створюючи цілісне уявлення про культурний контекст регіону.

У другому розділі «Художньо-аналітичні основи реалізації творчого задуму хореографічної постановки «Поліське розмаїття» подано лібрето, в якому висвітлюється різноманіття та багатство культури Полісся. Описано детальний сценарно-композиційний план, що включає всі аспекти кожного хореографічного епізоду, з подробицями щодо назви, складу виконавців, освітлення, реквізиту та музичного супроводу. У даному розділі подано компактний огляд музичного супроводу для кожного епізоду творчого проекту. Він включає короткі відомості про походження та назву музичної композиції, її автора та виконавця. Добір музичного матеріалу для кожного епізоду відзначається вдалим підбором композицій, що відображають автентичність та атмосферу поліського регіону. Хореографічна постановка ефективно втілює побутову обрядовість через динамічні та виразні танцювальні епізоди. Кожен елемент має логічний зв'язок із загальною концепцією. «Поліське розмаїття» успішно створює загальну атмосферу, яка вражає глядача та транслює глибокий емоційний вплив, сприяючи зануренню у світ поліської обрядовості.

Загальним висновком є те, що кваліфікаційна робота вдало реалізовує свою мету, а саме втілення побутової обрядовості поліського регіону через хореографічну постановку сценової форми «Поліське розмаїття». Глибоке осмислення обраної теми та професійне створення повноцінного хореографічного твору великої форми стали основним аспектом у підготовці цілісної кваліфікаційної роботи :творчого проекту з пояснювальною запискою.

Дякую за увагу!